

МОРФОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВИМ'Я КОРІВ-ПЕРВІСТОК УКРАЇНСЬКОЇ ЧОРНО-РЯБОЇ МОЛОЧНОЇ ПОРОДИ ЗАЛЕЖНО ВІД ІНТЕНСИВНОСТІ ВИРОЩУВАННЯ

В. В. Першута, Ю. С. Фурманець

Інститут сільського господарства Західного Полісся НААН

В сучасних умовах інтенсифікації молочного скотарства, які ґрунтуються на використанні високотехнологічного обладнання, висуваються високі вимоги до технологічності вим'я корів.

Дослідженнями доведено, що тваринам української чорно-рябої молочної породи притаманні високі технологічні показники вим'я: велика місткість, добре прикріплення, ванно- і чашоподібна форма з рівномірно розвиненими чвертями.

При відборі і підборі тварин необхідно враховувати оцінку вим'я, поскільки форма та рівномірність розвитку вим'я успадковується.

Існує значна мінливість показників і наявність кореляційних зв'язків між морфологічними та функціональними ознаками вим'я і надоем, які позитивні і статистично вірогідні. Взаємозв'язок між добовим надоем та шириною вим'я у тварин різних генотипів знаходиться в межах +0,43 - +0,67. Залежність між надоем та довжиною вим'я +0,58 - +0,76. Найбільш тісний кореляційний зв'язок виявлено між надоем та обхватом вим'я +0,84 - +0,90. Враховуючи при відборі проміри обхвату, довжини та ширини вим'я можна сприяти формуванню бажаних якостей вим'я та підвищенню молочної продуктивності.

При повноцінній годівлі та правильному використанні корів розвивається об'ємне, залозисте вим'я з порівняно рівномірними часками. В умовах правильного вирощування телиць і роздоювання корів молоковіддача стійко успадковується як з боку матері так і батька.

Найважливішою морфологічною ознакою вим'я корови є його форма. Корови з великим залозистим вим'ям ванно- і чашеподібної форми, зрівномірно розвиненими частками, оптимальними для машинного доїння розмірами дійок і їх розміщенням мають високу продуктивність і значно менше хворіють на мастит.

Метою досліджень було визначити вплив інтенсивності вирощування ремонтного молодняка на формування морфологічних особливостей вим'я корів-первісток.

Матеріал і методика досліджень. Дослідження проведено в племінних заводах Рівненської області ЗАТ АПК «Зоря» та ФГ ім. Шевченка. Для проведення науково-господарського дослідження було сформовано 3 групи телиць по 30 гол: контрольна – середньодобовий приріст 500г, I група – середньодобовий приріст 600г (ЗАТ АПК «Зоря»), II група – середньодобовий приріст 400г (ФГ ім. Шевченка). Проміри вим'я проводили на 2-3 мі-

сяці лактації за 1–1,5 год. до доїння. Величину вим'я визначали взяттям промірів: довжини, ширини (мірним циркулем); обхвату, глибини передньої і задньої чверті, довжини передніх і задніх дійок, відстані від дна вим'я до підлоги (мірною стрічкою), діаметр передніх і задніх дійок (штангенциркулем). Візуально визначали форму вим'я.

Біометрична обробка експериментальних даних проведена згідно з методиками М.А.Плохінського на комп'ютері з використанням програмного забезпечення MS Excel.

Результати досліджень. Використання бугаїв голштинської породи при виведенні української чорно-рябої молочної породи позитивно вплинуло на формування вим'я. За результатами досліджень первістки дослідних груп мали ванно- та чашоподібну форму вим'я. В контрольній групі 46,4% первісток мали ванноподібну і 53,6% – чашоподібну у I групі, відповідно, 66,7 і 33,3 %, II групі – 61,5 і 38,5 %, відповідно. У групі первісток підвищеного рівня вирощування на 20–24 % було більше тварин з ванноподібною формою, ніж у контрольній, у II групі таких тварин було на 15,1 % більше.

У досліджуваних групах не виявлено тварин з додатковими дійками.

Однією з важливих ознак молочності є величина вим'я, яка характеризується шириною, довжиною, обхватом.

Дані свідчать, що первістки I групи переважали контрольних за обхватом вим'я на 6,3 см (5,43 %, $P < 0,05$) та відстанню від дна вим'я до підлоги на 1,6 см (2,7 %, $P < 0,05$). За іншими промірами достовірної різниці не встановлено.

У корів-первісток II групи спостерігали достовірно менші показники промірів відносно контрольних за довжиною вим'я на 14,0 см (38,1%, $P < 0,001$), шириною вим'я на 10,4 см (36,18 %, $P < 0,001$), глибиною передніх і задніх чвертей, відповідно, 2,1 см (9,11 %, $P < 0,001$) і 4,97 см (19,48 %, $P < 0,001$).

Придатність вим'я до машинного доїння в певній мірі характеризується розміщенням дійок, їх розміром та формою. Дійки первісток дослідних груп циліндричної і конічної форми, рівномірно розміщені на дні вим'я, діаметр передніх дійок 2,24–2,32–2,71 см, задніх – 2,09–2,17–2,45 см; довжина передніх дійок 6,22–6,37–6,17 см, задніх – 4,87–5,26–4,62 см. Такі розміри дійок дають змогу без перешкод проводити механічне доїння не завдаючи травм.

Результати дисперсійного аналізу свідчать про достовірний вплив інтенсивності вирощування на проміри вим'я: понад 77 % варіації довжини вим'я і 76 % ширини зумовлено саме інтенсивністю вирощування у ранній період розвитку.

На рівні 16–51 % проявляється вплив вирощування на глибину задніх і передніх чвертей, діаметр передніх та задніх дійок, обхвату вим'я. Не спостерігали впливу рівня вирощування на довжину дійок.

Таким чином, за результатами досліджень можна стверджувати, що формування морфологічних ознак вим'я в значній мірі зумовлюється паратиповими факторами саме в ранній період розвитку, головними з яких є інтенсивність вирощування та годівлі.